

DE INTERNATIONALE BESTSELLER

ANNE JACOBS

DE ERFENIS VAN HET WEESMEISJE

*Na de oorlog is het tijd voor
nieuwe liefdes en worden
dromen werkelijkheid*

VANDER

ROMAN

Anne Jacobs

De erfenis van het weesmeisje

1

September 1923

LEO HAD HAAST. HIJ duwde de eersteklassers op de trap opzij en drong langs een groepje kletsende meisjes, maar moest plotseling blijven staan. Iemand hield hem van achteren aan zijn schooltas vast.

‘Teder op zijn beurt,’ zei Willi Abele boosaardig. ‘Gierige honden en Jodenvrienden achteraan.’

Dat was tegen zijn vader. En tegen Walter, zijn beste en enige vriend. Die was vandaag ziek en kon zich niet verdedigen.

‘Laat los, anders vallen er klappen.’

‘Kom op dan, slapjanus... Kom maar op als je durft...’

Leo probeerde zich te bevrijden, maar Willi hield hem stevig vast. Rechts en links van hem stroomden de schoolkinderen langs hem heen de trap af naar het schoolplein en van daaruit de straat bij de Rote Torwall op. Het lukte Leo om zijn vijand tot aan het schoolplein mee te sleuren, maar toen brak er een riempje van zijn schooltas af. Hij moest zich snel omdraaien en ingrijpen, anders zou Willi de schooltas met boeken en schriften en al afpakken.

‘Pezewever!’ riep Willi honend en hij probeerde het gespje van Leo’s schooltas open te maken.

Leo kreeg een rood hoofd. Hij kende dat scheldwoord, vooral de

kinderen uit de arbeiderswijken riepen vaak dat soort gemene dingen naar hem. Omdat hij beter gekleed was en Julius hem soms met de automobiel van school ophaalde. Willi Abele was ruim een kop groter dan Leo en twee jaar ouder. Maar dat deed er nu niet toe. Leo gaf een harde trap tegen Willi's knie. Willi gilte van de pijn en liet de tas los. Leo kon zijn terugveroverde schooltas nog net op de grond zetten voordat zijn belager zich op hem stortte. Ze vielen allebei op de grond. Leo incasseerde de klappen en de stof van zijn jas scheurde. Hij hoorde zijn tegenstander hijgen en vocht verbeteren tegen de sterkere Willi.

‘Wat is hier aan de hand? Abele! Melzer! Uit elkaar!’

Het spreekwoord dat de laatsten de eersten zullen zijn, bleek waar, want Willi, die als de superieure vechter bovenop lag, kreeg de strafende hand van meester Urban als eerste te voelen. Leo werd alleen bij zijn kraag gepakt en op zijn voeten gezet – dankzij zijn bloedneus kreeg hij geen oorvijs. Zwijgend en met een vertrokken gezicht luisterden de twee jongens naar de strafpreek van de leraar. Maar wat erger was, was het leedvermaak van de grijnzende en fluisterende klasgenoten, die een dichte toeschouwerskring rond de kemphanen hadden gevormd, vooral van de meisjes.

‘Zo, die heeft ’m er goed van langs gegeven...’

‘Het is laf om kleintjes te slaan...’

‘Eigen schuld, dikke bult. Leo is zo verwaand...’

‘Willi Abele is een schurk...’

De preek van meester Urban ging bij hen het ene oor in en het andere uit. Hij zei toch steeds hetzelfde. Leo pakte zijn zakdoek en snoot zijn neus. Hij zag dat de zoom van zijn mouw een stukje gescheurd was. Terwijl hij zijn gezicht afveegde, keken de meisjes hem zowel meelevend als bewonderend aan, wat hij vreselijk gênant vond. Willi beweerde dat Melzer zich ‘aanstelde’ en kreeg daarvoor nog een oorvijs van meester Urban. Net goed.

‘En nu geven jullie elkaar de hand...’

Ze kenden het ritueel dat na elke vechtpartij plaatsvond en volko-

men zinloos was. Toch knikten ze bij de vermaningen en beloofden ze geen ruzie meer te maken. Het zo vreselijk geteisterde Duitse thuisland had nadenkende en vlijtige jonge mensen nodig en geen vechtersbazen.

‘En nu naar huis!’

Dat was de verlossende zin. Leo deed de gehavende schooltas op zijn rug en was het liefst weggerend, maar hij mocht in geen geval de indruk wekken dat hij voor zijn vijand vluchtte. Daarom liep hij met afgemeten passen naar het schoolhek. Daarna begon hij pas te rennen. In de Remboldstraat bleef hij even staan en keek hij met een van haat vervulde blik achterom naar het grote bakstenen gebouw. Waarom moest hij naar die stomme basisschool op de Rote Torwall? Zijn vader had verteld dat hijzelf meteen naar het gymnasium St. Stephan was gegaan. In een voorschoolse klas. Op die school hadden alleen jongens uit gegoede families gezeten, die gekleurde petten mochten dragen. En er zaten ook geen meisjes op die school. Maar de Republiek wilde dat alle kinderen eerst naar een basisschool gingen. De Republiek was een grote ellende. Iedereen schold erop, vooral zijn grootmoeder. Die zei altijd dat toen de keizer er nog was alles beter was.

Hij snoot zijn neus nog een keer in zijn zakdoek. Gelukkig bloedde zijn neus niet meer. Maar nu moest hij opschieten, ze stonden vast al op hem te wachten. Langs de St. Ulrich en Afra heuvelopwaarts, door een paar steegjes naar de Milchberg en dan de Maximilianstra...

Als vastgenageld aan de grond bleef hij staan. Pianomuziek. Iemand speelde een stuk dat hij kende. Leo keek langs de grijs gestucte muren van de rijtjeshuizen omhoog. De melodie klonk vanaf de tweede verdieping, waar een raam openstond. Hij kon niets zien want er was een witte vitrage voor getrokken, maar wie het ook was die daar pianospeelde, het klonk prachtig. Waar had hij die muziek eerder gehoord? Misschien bij een concert van het kunstgenootschap, waar zijn moeder hem vaak mee naartoe had genomen. Het

was prachtig en tegelijk ook droevig. En ineens was het alsof er een schok door hem heen ging toen de akkoorden hard aangeslagen werden. Hij had hier urenlang kunnen blijven staan om te luisteren, maar de pianist onderbrak zijn spel om een passage nog eens goed door te nemen. Die herhaalde hij telkens opnieuw, om suf van te worden.

‘Daar is-ie!’

Leo kromp ineen. Dat was onmiskenbaar Henni’s heldere, doordringende stem. Aha, ze waren hem tegemoetgekomen. Nou, dan hadden ze geluk gehad, want hij had net zo goed een ander steegje kunnen nemen. Hand in hand renden de meisjes over de stoep naar hem toe, Dodo met wapperende blonde vlechten, Henni in een roze overgooiertje dat zijn moeder voor haar had genaaid. Aan haar schooltas bengelde een sponsje; Henni ging dit jaar pas voor het eerst naar school en leerde het schrijven nog op de lei.

‘Waarom staar je naar de lucht?’ wilde Dodo weten toen ze hijgend voor hem stonden.

‘We hebben honderd jaar op je gewacht!’ riep Henni verwijtend.

‘Honderd jaar? Dan zou je allang dood zijn!’

Henni deed alsof ze het niet hoorde. Ze hoorde altijd alleen wat haar van pas kwam. ‘De volgende keer gaan we zonder jou...’

Leo haalde zijn schouders op en keek tersluiks naar Dodo, maar die had geen zin om hem te verdedigen. Bovendien wisten ze alle drie dat hij hen alleen ophaalde omdat hun grootmoeder dat wilde. Volgens haar hoorde het niet dat twee zevenjarige meisjes zonder begeleiding door de stad liepen, vooral niet in deze roerige tijden. Daarom moest Leo meteen na school naar het St. Anna lopen om zijn zusje en nichtje veilig terug te brengen naar de villa.

‘Wat zie je eruit?’ Dodo had de scheur in zijn mouw ontdekt. En ook het bloed dat op zijn kraag was gedruppeld.

‘Ik? Hoezo?’

‘Je hebt weer gevochten, Leo!’

‘Jakkes! Is dat bloed?’ Henni raakte met een uitgestrekte wijsvin-

ger de kraag van zijn overhemd aan. Het was niet helemaal duidelijk of ze de rode stippen walgelijk of spannend vond. Leo schoof haar hand weg.

‘Laat dat. We moeten nu gaan.’

Dodo nam hem nog steeds onderzoekend op, waarbij ze haar ogen tot spleetjes kneep en haar lippen tuitte.

‘Zeker weer Willi Abele, hè?’

Hij knikte lusteloos.

‘Was ik er maar bij geweest. Ik zou aan zijn haren getrokken hebben en... op hem gespuwd hebben!’

Ze zei het heel ernstig en knikte twee keer. Leo was ontroerd maar vond het tegelijk ook pijnlijk. Dodo was zijn zus, ze was dapper en steunde hem altijd. Maar ze was natuurlijk maar een meisje.

‘Schiet nu eens op,’ riep Henni, die allang niet meer in de vechtpartij geïnteresseerd was. ‘Ik moet nog naar Merkle.’

Dat was een omweg, daar hadden ze nu echt geen tijd meer voor.

‘Niet vandaag. We zijn al laat...’

‘Mama heeft me speciaal geld gegeven omdat ik koffie moet kopen.’

Henni liep altijd te commanderen. Leo had zich voorgenomen om goed op te letten, zodat hij er niet meer in trapte. Maar het was niet makkelijk, want Henni vond altijd een logisch klinkende reden. Zoals nu: koffie kopen!

‘Mama kan niet zonder koffie leven. Dat zei ze!’

‘Wil je dat we te laat komen voor het middageten?’

‘Wil je dat mijn mama doodgaat?’ reageerde Henni verontwaardigd.

Ze had het weer voor elkaar. Ze liepen in de richting van de Karolinenstraat, waar mevrouw Merkle een winkeltje had met ‘koffie, confituren en thee’. Dat soort lekkernijen kon niet iedereen zich permitteren. Leo wist dat veel van zijn klasgenoten tussen de middag alleen een bord gerstesoepe kregen en ook geen brood meekregen naar school. Hij had vaak medelijden met hen en had zijn boterham met leverworst al een paar keer met anderen gedeeld. Meestal met Walter Ginsberg, zijn beste vriend. Walters moeder had een winkel,

aan het eind van de Karlstraat, waar ze bladmuziek en muziekinstrumenten verkocht. Maar het ging niet goed met de zaak. Walters vader was in Rusland gesneuveld. Bovendien hadden ze last van de inflatie. Alles werd steeds duurder en het geld was niets meer waard, had mama gezegd. Gisteren had de kokkin, mevrouw Brunnenmayer, geklaagd dat ze voor een half brood dertigduizend mark had moeten betalen. Leo kon al tot duizend tellen. Dat was dertig keer duizend. Goed dat er sinds de oorlog nauwelijks nog munten, maar haast alleen nog biljetten waren, anders had mevrouw Brunnenmayer een paard-en-wagen moeten huren.

‘Moet je kijken, de porseleinwinkel van Müller is gesloten,’ zei Dodo en ze wees naar de ramen die met kranten dichtgeplakt waren. ‘Dat zal grootmoeder niet leuk vinden. Ze koopt hier altijd nieuwe koffiekopjes als er eentje breekt.’

Dit was inmiddels niets ongewoons meer. Veel winkels in Augsburg waren gesloten en de winkels die nog open waren, zetten alleen oude waren in de etalage. Papa had onlangs bij het middageten gezegd dat die bedriegers de goede spullen achterhielden om op betere tijden te wachten.

‘Kijk, Dodo. Er zijn gummibeertjes...’

Leo keek minachtend toe terwijl de meisjes hun neus tegen de etalageruit van de bakkerswinkel drukten. Plakkerige gummibeertjes van rode en groene vruchtengelei waren niks voor hem.

‘Koop nu eindelijk die koffie, Henni,’ mopperde hij. ‘Merkle is aan de overkant.’

2

MARIE KEEK VAN HAAR tekening op toen de deur openging.

‘Paul! O, hemel, is het al middag? Ik ben helemaal de tijd vergeten!’

Hij kwam achter haar staan, gaf haar een vluchtige kus op haar hoofd en wierp een nieuwsgierige blik op haar schetsblok. Ze ontwierp avondjurken. Heel romantisch. Droomjurken van zijde en tule. En dat in deze tijden...

‘Je mag niet over mijn schouder meekijken,’ klaagde ze en ze legde haar handen op haar tekenblad.

‘Waarom niet, schat? Het is prachtig wat je tekent. Een beetje... speels misschien.’

Ze legde haar hoofd in haar nek en hij raakte met zijn lippen teder haar voorhoofd aan. Ook na drie jaar vond ze het nog altijd een groot geschenk dat ze weer bij elkaar konden zijn. Soms werd ze ’s nachts wakker, geplaagd door het afschuwelijke idee dat Paul nog aan het front was. Dan vlijde ze zich tegen zijn slapende lichaam aan, voelde ze zijn adem en zijn warmte, en viel ze gerustgesteld weer in slaap. Ze wist dat hij hetzelfde voelde, want vaak pakte hij haar hand voordat ze in slaap vielen, alsof hij zich ervan wilde verzekeren dat ze ook in zijn dromen bij hem was.

‘Dit zijn baljurken. Die mogen speels zijn. Wil je de kostuums en rokken zien die ik heb ontworpen? Kijk...’ Ze trok een map uit de stapel. Sinds Elisabeth naar Pommeren was verhuisd had Marie haar

voormalige kamer als werkkamer tot haar beschikking, waarin ze kleding ontwierp en af en toe ook een kledingstuk naaide. Maar meestal gebruikte ze de naaimachine alleen voor herstelwerk of om kleding te veranderen.

Paul bewonderde de ontwerpen en beweerde dat ze ongelofelijk creatief en zeer gedurfd waren. Het verbaasde hem alleen dat alles zo lang en smal was. Maakte ze haar kostuums alleen voor dames met een bonenstaakfiguur?

Marie giechelde. Ze was het gewend dat Paul grapjes over haar werk maakte en wist dat hij eigenlijk trots op haar was. ‘De nieuwe vrouw, mijn liefste, is extreem slank. Ze draagt het haar kort, heeft een platte boezem en smalle heupen. Ze maakt zich onopvallend op en rookt met een sigarettenpijpje.’

‘Afgrijselijk!’ kreunde hij. ‘Ik hoop dat jij die mode nooit zult volgen, Marie. Echt, het is al erg genoeg dat Kitty met een pagekopje rondloopt.’

‘O, kort haar zou me vast goed staan.’

‘Alsjeblieft niet...’

Hij zei het zo smekend dat ze bijna in de lach schoot. Nee, zij droeg haar haar lang en stak het overdag op. Maar ’s avonds, als ze naar bed gingen, ging Marie voor de spiegel zitten om haar kapsel los te maken en keek Paul toe. Haar geliefde was in sommige dingen nogal ouderwets.

‘Zijn de kinderen er nog niet?’ vroeg Marie. Ze wierp een blik op de slingerklok aan de muur. Een van de weinige dingen die Elisabeth had achtergelaten, de overige meubels had ze tot op de bank en twee kleine vloerkleedjes na meegenomen.

‘Nee, ze zijn er nog niet. En Kitty is er ook niet,’ zei Paul verwijtend. ‘Mama zit moederziel alleen beneden in de eetkamer.’

‘O jee!’

Marie sloeg de map dicht en stond snel op. Alicia, Pauls moeder, was de afgelopen tijd vaak ziekelijk en klaagde regelmatig dat niemand tijd voor haar had. Zelfs de kinderen niet, die speelden liever

in het park met Augustes kinderen. Niemand zou zich om hun opvoeding bekommeren. Vooral de meisjes zouden al helemaal ‘verwilderd’ zijn. In haar tijd werd er een juffrouw aangesteld die de meisjes binnenhield, hun nuttige dingen leerde en op de ontwikkeling van hun karakter lette.

‘Wacht even, Marie!’

Paul belemmerde haar de weg naar de deur en grijnsde schalks, alsof hij van plan was een kwajongensstreek uit te halen. Ze moest lachen. O, wat was ze gek op die blik van hem!

‘Ik wilde je iets vertellen, schat,’ zei hij. ‘Onder vier ogen.’

‘O ja? Onder vier ogen? Een geheim?’

‘Geen geheim, Marie. Maar een verrassing. Iets wat je al heel lang hebt gewenst...’

Mijn hemel, dacht ze. Wat zou ik gewenst hebben? Eigenlijk ben ik helemaal gelukkig. Ik heb alles wat ik nodig heb. Vooral hem. Paul. En de kinderen. Goed, we hadden op een derde kind gehoopt, maar dat zal zich vast nog wel aandienen...

Hij keek haar gespannen aan en was een beetje teleurgesteld toen ze alleen haar schouders ophaalde. ‘Kun je het je niet herinneren? Let op, ik geef je een hint: naald.’

‘Naald. Naaien. Draad. Vingerhoed...’

‘Koud,’ riep hij. ‘Heel koud. Etalages.’

Ze vond het spel wel grappig, maar was onrustig omdat mama beneden op hen zat te wachten. Bovendien hoorde ze nu de stemmen van de kinderen.

‘Etalages. Winkelprijzen. Broodjes. Worsten...’

‘Mijn hemel!’ riep hij lachend. ‘Nu zit je er helemaal naast. Ik geef je nog één hint: atelier.’

Atelier! Nu begreep ze het. O, zou dat waar zijn?

‘Een atelier?’ fluisterde ze. ‘Een... modeatelier?’

Hij knikte en trok haar tegen zich aan. ‘Jawel, mijn schat. Een echt modeateliertje voor jou alleen. “Maries modeatelier” zal boven de deur staan. Ik weet hoe lang je daar al van hebt gedroomd.’

Hij had gelijk, het was haar grote droom geweest. Maar door alle veranderingen die Pauls terugkeer van het front met zich had meegebracht, was ze die droom bijna vergeten. Ze was blij en opgelucht geweest dat ze de verantwoordelijkheid voor de fabriek weer over kon dragen en zich helemaal aan het gezin en Paul kon wijden. Goed, in het begin was ze aan de zakelijke besprekingen blijven deelnemen, dat was noodzakelijk geweest om Paul van alles op de hoogte te brengen. Maar daarna had Paul haar liefdevol maar indringend duidelijk gemaakt dat de textiel fabriek van Melzer voortaan weer door hem, en door zijn partner Ernst von Klippstein, geleid zou worden. Dat was ook goed en juist, zeker omdat de tijd drong en er belangrijke beslissingen genomen moesten worden, wat Paul met een goede vooruitziende blik had gedaan. Zijn vader zou trots op hem zijn geweest. Ze hadden de machines vernieuwd en alle selfactoren door ringspinmachines vervangen, die volgens de constructie tekeningen van haar vader waren gebouwd. Van de rest van het kapitaal dat Von Klippstein in de fabriek had geïnvesteerd, had Paul een paar kavels en twee huizen in de Karolinenstraat gekocht.

‘Maar hoe kan dat nu ineens?’

‘De porseleinwinkel van de Müllers is gesloten.’ Paul zuchtte, hij had medelijden met de twee oude mensen.

Marie wist dat de sluiting niet onverwacht kwam. De winkel had al jaren nauwelijks nog iets verkocht en de voorthollende inflatie had de genadeslag geleverd.

‘En hoe moet het nu verder met die twee?’

Paul tilde zijn armen op en liet ze berustend weer vallen. Hij zou het echtpaar boven in het huis laten wonen. Maar ze zouden het evengoed moeilijk hebben, want ook de koopsom voor het huis zou door de inflatie snel verdampen.

‘We zullen hen af en toe ondersteunen, Marie. Maar de winkelruimtes en de kamers op de eerste verdieping zullen van jou zijn. Daar zul jij al je dromen verwezenlijken.’

Ze was zo ontroerd dat ze amper een woord kon zeggen. Ach, het

was weer eens een bewijs van zijn liefde voor haar. Toch had ze er een slecht gevoel bij. Het voelde alsof ze haar zakelijke toekomst op het faillissement van het oude echtpaar bouwde. Maar toen bedacht ze weer dat ze zich om hen beiden zou bekommeren, dat dit voor de oude mensen misschien zelfs een geluk was dat veel anderen die in dezelfde situatie zaten, niet beschoren was.

‘Ben je nu helemaal niet blij?’ Hij pakte haar bij haar schouders en bekeek licht teleurgesteld haar gezichtsuitdrukking.

Ach, hij kende haar toch. Ze was niet iemand die haar gevoelens zo snel tentoonspreidde.

‘Jawel,’ zei ze glimlachend en ze leunde tegen hem aan. ‘Ik heb alleen even tijd nodig... Ik kan het nog amper geloven. Is het echt waar?’

‘Zo waar ik hier sta.’

Hij wilde haar kussen, maar op dat moment werd de deur opengetrokken. Ze stoven uit elkaar alsof ze op een zonde waren betrapt.

‘Mama!’ riep Dodo verwijtend. ‘Wat doen jullie hier? Grootmoeder is heel boos en Julius zegt dat hij de soep niet langer warm kan houden!’

Leo wierp slechts een korte blik op zijn ouders en liep meteen door naar de badkamer. Henni trok aan een van Dodo’s vlechten. ‘Domkop,’ fluisterde ze. ‘Ze wilden elkaar kussen.’

‘Daar heb jij niets mee te maken,’ snauwde Dodo tegen haar. ‘Het zijn mijn ouders!’

Marie pakte haar dochter en nichtje bij de schouders en duwde hen door de gang naar de badkamer. Ze hoorde de gong voor het eten, die Julius volhardend liet luiden.

Kitty kwam uit haar kamer en kreunde luid dat je in dit huis nog geen vijf minuten creatief kon werken, zonder door dat belachelijke ‘bim, bam, bom’ gestoord te worden. ‘Hennilief, laat je handjes eens zien! Ze zijn plakkerig. Wat is dat voor spul? Gummibeertjes? Hup, snel naar de badkamer en was je handen... Waar is Else? Waarom bekommert zij zich niet om de kinderen? Ach, Paultje, je glundert helemaal. Laat me je een knuffel geven, broertje.’

Marie liet Paul en Kitty voorgaan en liep snel met Henni en Dodo naar de badkamer, waar Leo met een kritische blik voor de spiegel stond en met een washandje over zijn gezicht ging. Met haar geofende moederblik zag ze meteen dat hij de kraag van zijn overhemd naar achteren had getrokken.

‘Laat eens zien, Leo. Aha. Ga gauw een ander overhemd aantrekken. Snel. Henni, je moet niet de hele badkamer natspetteren. Dodo, dat is mijn handdoek, die van jou hangt daarginds.’

Zojuist had ze nog over de geraffineerde sleep van een zwarte, zijden avondjurk nagedacht, nu was ze weer helemaal in haar moederrol. Leo had alweer gevochten! Ze wilde er in het bijzijn van Dodo en Henni niet op ingaan en ook aan tafel zou ze er niet over beginnen. Maar ze zou er wel met hem over praten. Ze wist van haar eigen jeugd in het weeshuis hoe gemeen kinderen met elkaar konden omgaan. Zelf was ze toen moederziel alleen geweest. Dat zou haar kinderen nooit gebeuren.

Toen ze de eetkamer in liepen, zaten Paul en Kitty al op hun plek. Het was Paul gelukt de ergernis van zijn moeder weg te nemen. Daar was niet veel voor nodig, een grapje, een liefdevolle opmerking – Alicia smolt zodra haar zoon haar aandacht gaf. Kitty had vroeger hetzelfde effect bij haar vader gehad, ze was zijn lievelingskind geweest, zijn oogappel, zijn prinsesje, maar Johann Melzer was nu al vier jaar niet meer in hun midden. Marie had af en toe het gevoel dat die te grote vaderlijke liefde en toegevendheid Kitty niet goed op het leven hadden voorbereid. Ze hield veel van Kitty, maar haar schoonzus zou waarschijnlijk altijd het verwende, wispelturige prinsesje blijven.

‘Laat ons bidden,’ zei Alicia plechtig, en zoals het betaamde vouwden ze allemaal hun handen in hun schoot. Alleen Kitty draaide haar ogen naar het met stucwerk versierde plafond, wat Marie in aanwezigheid van de kinderen niet erg slim vond.

‘Heer, wij danken U voor de gaven die we vandaag hebben ontvangen. Laten we blij ons middagmaal nuttigen en ook de armen niet vergeten. Amen.’

‘Amen!’ herhaalde iedereen in koor, waarbij Pauls stem de andere overstemde.

‘Eet smakelijk, lieverds...’

‘Jij ook, mama...’

Vroeger, toen Johann Melzer nog leefde, hadden ze dit dagelijkse ritueel niet uitgevoerd, maar nu hechtte Alicia veel waarde aan het tafelgebed. Zogenaamd vanwege de kinderen die rust en regelmaat nodig hadden, maar Marie wist net als Kitty en Paul dat het er vooral mee te maken had dat Alicia het uit haar jeugd kende en dat het haar nu als weduwe troost gaf. Sinds het overlijden van haar echtgenoot droeg ze zwart, ze kon niet meer genieten van mooie kleren, sieraden en bonte kleuren. Gelukkig leek ze – afgezien van de gebruikelijke migraineaanvallen – gezond te zijn, maar Marie had zich voorgenomen op haar schoonmoeder te letten.

Julius verscheen met de grote soepterrine. Hij zette hem op tafel en begon de soep op te scheppen. Hij werkte sinds drie jaar als huisknecht in de villa, maar was onder de familieleden en het personeel van de villa nooit zo geliefd geworden als Humbert. Voordat hij in de villa was aangesteld, had hij in een adellijk huishouden in München gewerkt en hij keek een beetje op de personeelsleden van de villa neer, waarmee hij niet veel sympathie oogstte.

‘Alweer grutten? En dan ook nog met peentjes...’ mopperde Henni.

Toen ze de bestraffende blikken van haar grootmoeder en oom Paul zag, reageerde ze met een onschuldige glimlach, maar toen Kitty haar voorhoofd fronste, stak ze de lepel in de soep en begon ze te eten.

‘Nou ja,’ zei ze, ‘ik bedoel, de peentjes smaken altijd zo... zo... zacht.’

Marie wist dat ze eigenlijk ‘papperig’ had willen zeggen, maar zich uit voorzorg inhield. Hoe ruimdenkend en onbezonnen Kitty als moeder vaak ook was – als ze boos werd, dan wist Hennilief dat het beter was om te gehoorzamen. Leo lepelde de grutten naar binnen en leek in gedachten verzonken. Dodo keek telkens naar hem alsof

ze iets tegen hem wilde zeggen, maar ze zweeg en kauwde aandachtig op een stukje gerookt spek dat in haar soep had gedreven.

‘Waarom komt Klippi niet meer voor het middageten, Paultje?’ informeerde Kitty toen Julius de borden afruimde. ‘Vindt hij het eten niet lekker bij ons?’

Ernst von Klippstein was sinds een paar jaar Pauls zakenpartner. De twee mannen, die elkaar al lang kenden, konden het goed met elkaar vinden. Paul bekommerde zich om de zakelijke kant, terwijl Ernst von Klippstein de administratie en personeelszaken op zich had genomen. Marie had Paul nooit verteld dat Von Klippstein destijds, toen hij zwaar gewond in het lazaret van de villa had gelegen, had geprobeerd zijn liefde aan haar te verklaren. Het had inmiddels geen betekenis meer, en als Paul het wist, zou dat de goede verstandhouding tussen de twee mannen alleen maar hebben verstoord.

‘Ernst en ik hebben afgesproken dat hij tijdens mijn middagpauze in de fabriek blijft. Hij gaat later in de middag even weg om te eten. Dat is handiger voor het arbeidsproces.’

Marie zei er niets over, Kitty schudde haar hoofd en merkte op dat de arme Klippi steeds dunner werd en dat Paultje moest oppassen dat zijn partner niet op een dag wegwaaide. Alicia vond het een persoonlijke belediging dat de heer Von Klippstein niet op zijn minst in de middag voor een hapje naar de villa kwam.

‘Wel, hij is een volwassen man en gaat zijn eigen weg, mama,’ zei Paul glimlachend. ‘We praten er niet over, maar ik denk dat Ernst erover denkt weer een gezin te stichten.’

‘O, echt?’ riep Kitty opgewonden. Het kostte haar duidelijk moeite om haar mond te houden terwijl Julius de hoofdmaaltijd serveerde. Dikke noedels met zuurkool, het lievelingsgerecht van de kinderen. Ook Paul keek zeer tevreden naar zijn bord en merkte op dat mevrouw Brunnenmayer een meesteres was in het klaarmaken van zuurkool.

‘Als ik iets mag zeggen, meneer Melzer,’ zei Julius en zoals zijn gewoonte was zoog hij de lucht scherp door zijn neus naar binnen.

‘De kool heb ik helemaal alleen geschaafd. Mevrouw Brunnenmayer heeft het daarna in de potten ingemaakt...’

‘Dat waardenen we enorm, Julius,’ zei Marie glimlachend.

‘Dank u wel, mevrouw Melzer!’

Julius had veel genegenheid voor Marie opgevat, misschien omdat ze altijd met succes probeerde de opvlammende ruzies onder de personeelsleden te beslechten. Alicia liet dat maar al te graag aan haar over, zij vond het vermoeiend om zich met die dingen bezig te houden. Vroeger had haar lieve Eleonore Schmalzler, de voormalige huisdame, voor een soepele samenwerking onder het personeel gezorgd, maar mevrouw Schmalzler was welverdiend met pensioen gegaan en woonde nu in haar geboortestreek Pommeren. Er vond een regelmatige briefwisseling plaats tussen Alicia en de vrouw die jarenlang voor haar had gewerkt, waar ze de familie echter niet veel over vertelde.

‘Ik plof bijna uit elkaar,’ zei Dodo en ze stopte de laatste noedels in haar mond.

‘En ik ben al uit elkaar gepluft,’ overtroefde Henni haar. ‘Maar dat geeft niets. Mama, mag ik nog meer noedels?’

Dat mocht niet van Kitty. Henni moest eerst het hoopje zuurkool opeten dat nog op haar bord lag.

‘Maar dat lust ik niet. Ik lust alleen de noedels.’

Kitty schudde haar hoofd en vroeg zich zuchtend af waar haar kind de gewoonte vandaan had om zo te mekkeren, terwijl ze toch echt heel streng was voor Henni.

‘Zeker,’ bevestigde Marie zacht. ‘Tenminste... vaak.’

‘Mijn hemel, Marie! Ik ben geen ontaarde moeder. Ze heeft zeker een bepaalde mate van vrijheid. Vooral ’s avonds, als ze niet kan slapen, dan laat ik haar gewoon rondlopen tot ze moe wordt. Of als het gaat om zoetigheden, dan ben ik ook mild. Maar wat het eten betreft ben ik erg streng voor haar.’

‘Dat is waar,’ bevestigde Alicia. ‘Overigens is dat het enige gebied waarin je je als een verstandige moeder gedraagt, Kitty.’

‘Mama,’ zei Paul sussend en hij pakte snel Kitty’s hand, aangezien

ze alweer in de verdediging wilde schieten. ‘Laten we hier niet alweer over ruziën. Zeker vandaag niet. Alsjeblieft!’

‘Vandaag niet?’ vroeg Kitty verbaasd. ‘En waarom juist vandaag niet, Paultje? Is het vandaag soms een bijzondere dag? Heb ik iets gemist? Is het jullie trouwdag? O nee, die is in mei.’

‘Het is het begin van een nieuw zakelijk tijdperk, mijn liefsten...’ zei Paul plechtig en hij glimlachte naar Marie.

Marie was er niet blij mee dat Paul hun plan op die manier aan de familie verkondigde, maar ze begreep dat hij het uit liefde voor haar deed en beantwoordde zijn glimlach.

‘We staan voor de oprichting van een modeatelier, mijn liefsten,’ zei Paul en hij genoot van de verbaasde blikken.

‘Nee!’ riep Kitty. ‘Marie krijgt een atelier. Wat geweldig! Ach, Marie, mijn lieve Marie, dat heb je al zo lang verdiend. Je zult fantastische creaties maken en alle mensen in Augsburg zullen jouw ontwerpen dragen...’

Ze was van haar stoel opgesprongen en Marie om de nek gevallen. Ach, zo was Kitty! Zo spontaan, zo uitbundig van vreugde. Ze nam nooit een blad voor de mond, alles wat ze dacht en voelde, flapte ze eruit. Marie liet de omhelzing over zich heen komen en glimlachte omdat Kitty zo opgewonden was. Ze was ontroerd toen Kitty zelfs tranen van blijdschap vergoot.

‘O, ik ga alle muren in jouw atelier beschilderen, Marie. Het zal eruitzien als in het oude Rome. Of wil je liever Griekse jongemannen? Bij de Olympische Spelen traden ze helemaal zonder gewaden tegen elkaar aan...’

‘Ik denk niet dat dat gepast zou zijn, Kitty,’ zei Paul fronsend. ‘Maar verder vind ik je idee heel goed, zusje. We zouden in elk geval een paar muren moeten beschilderen, nietwaar, Marie?’

Marie knikte. Hemel, ze had de ruimtes nog niet eens gezien, alleen de volgepropte winkel van de Müllers op de parterre. De kamers op de eerste verdieping kende ze helemaal niet. Het ging haar allemaal veel te snel. Ze werd bijna bang voor deze grote taak die

Paul haar zo onbevangen toeschoof. Wat als haar ontwerpen niet bevielen? Als ze dag in, dag uit alleen in haar atelier zat en er geen enkele klant binnenkwam?

De kinderen begonnen nu ook mee te praten.

‘Wat is een atelier, mama?’ wilde Leo weten.

‘Verdien je dan echt geld, mama?’ vroeg Dodo.

‘Wil jij misschien mijn zuurkool, oom Paul?’ maakte Henni gebruik van de situatie.

‘Nou, vooruit, kleine bengel. Kom maar hier ermee!’

Terwijl Paul uitlegde dat hij al mensen had aangenomen om de winkel te ontruimen en hij binnenkort met Marie langs Finkbeiner wilde gaan om verf en behang uit te zoeken, smulde Henni tevreden van de laatste noedels die nog in de schaal lagen. Vijf noedels maar liefst. Maar het toetje, dat uit een kleine portie vanillecrème met een beetje ingemaakte kersenjam bestond, kon ze nauwelijks op.

‘Ik ben misselijk,’ kreunde ze toen haar grootmoeder het teken gaf dat ze van tafel mochten.

‘Nou, lekker dan,’ bromde Leo. ‘Jij vreet je vol tot je misselijk wordt en andere kinderen hebben niet eens iets te eten ’s middags.’

‘Nou en?’ reageerde Henni schouderophalend.

‘We hebben toch gebeden dat we de armen niet mogen vergeten?’ steunde Dodo haar broer.

Henni keek haar met grote ogen aan. Ze zag er naïef en een beetje hulpeloos uit, maar in werkelijkheid testte ze alleen de situatie om op haar voordeel bedacht te blijven. Ze had al jong geleerd dat de tweeling elkaar altijd steunde, ook als dat ten koste van haar ging.

‘Ik heb ook de hele tijd aan de arme kinderen gedacht en voor hen een paar noedels extra gegeten.’

Paul vond dit antwoord grappig en ook Kitty glimlachte, maar Alicia fronste haar voorhoofd.

‘Ik vind dat Leo niet helemaal ongelijk heeft,’ zei Marie vriendelijk maar beslist. ‘We zouden wat het eten betreft heel goed op de kosten kunnen besparen. En we hoeven ook niet elke dag een dessert.’

‘Ach, Marie!’ riep Kitty en ze haakte overmoedig bij haar in. ‘Je bent zo’n lief mens, waarschijnlijk zou je het liefst nog honger lijden en je toetje aan de armen geven. Ik vrees alleen dat we daarmee nog niet eens één persoon zouden kunnen voeden. Kom, lieverd, ik wil je laten zien hoe ik de wandschilderingen voor me zie. Paultje? Wanneer kunnen we het pand voor het eerst bezichtigen? Vandaag al? Nee? Wanneer dan wel?’

‘In de komende dagen, Kitty... Wat ben je ongeduldig, zusje!’

Marie volgde Kitty de gang in, waar Else al klaarstond. Het was Elses taak om na het eten voor de kinderen te zorgen, die hun huiswerk moesten maken. Daarna hadden ze een paar uur de tijd om te spelen. Als ze met klasgenootjes wilden afspreken, moesten ze van tevoren aan hun moeder vragen of het mocht.

‘Ik wil graag bij Walter op bezoek, mama,’ zei Leo. ‘Hij is ziek en was niet op school.’

Marie bleef staan en keek naar de openstaande deur van de eetkamer. Paul zou zo meteen weer naar de fabriek gaan, maar was nog in gesprek met zijn moeder. Ze zou hier zelf over moeten beslissen.

‘Nou, heel kort dan, Leo. Na het huiswerk moet Hanna met je meegaan.’

‘Kan ik niet alleen gaan?’

Marie schudde haar hoofd. Ze wist dat Paul en Alicia het niet met deze beslissing eens zouden zijn, ze waren allebei niet erg blij dat Leo met Walter Ginsberg bevriend was. Niet omdat de Ginsbergs Joden waren, daar had Paul geen problemen mee. Maar de twee jongens deelden een grote passie voor muziek en Paul vreesde – wat in Mariës ogen belachelijk was – dat zijn zoon op het idee zou kunnen komen musicus te worden.

‘Kom nu eindelijk, Marie, een paar minuutjes maar... Ik moet toch zo naar de lieve Ertmute, vanwege mijn tentoonstelling in het kunstgenootschap. Julius? Is de auto rijklaar? Ik heb hem zo nodig.’

‘Jazeker, mevrouw. Zal ik u brengen?’

‘Bedankt, Julius. Ik rijd zelf.’

Marie volgde Kitty de trap op naar haar kamer, die ze nu als schildersatelier had ingericht. Bovendien had ze de voormalige slaapkamer van haar vader geannexeerd, wat Alicia pas na lang aarzelen had goedgevonden. Maar natuurlijk kon de arme Kitty niet tussen al die half afgemaakte schilderijen slapen en 's nachts de giftige verflucht inademen.

‘Kijk eens, ik zou een Engels landschap voor je kunnen maken. Of hier, Moskou in de sneeuw. Nee? Nou ja. Maar Parijs, dat is het. De Notre-Dame en de bruggen over de Seine, de Eiffeltoren... Ach, nee, dat ding is foeilelijk.’

Marie luisterde een poosje naar de producten van Kitty's overlopende fantasie en zei toen dat het allemaal fantastische ideeën waren, maar dat ze er wel aan moest denken dat ze haar kleding wilde presenteren en dat de achtergrond dus niet al te aanwezig mocht zijn.

‘Ja, dat is zo... Wat vind je ervan als ik een sterrenhemel schilder? En op de muren een landschap in de mist, heel geheimzinnig in pasteltinten.’

‘Laten we de ruimte eerst maar eens bekijken, Kitty.’

‘Goed dan... Ik moet nu toch gaan. Heb je mijn blauwe rok korter gemaakt? Ja? Ach, Marie, je bent een schat. Mijn geweldige Marie.’

Kusjes, een omhelzing, en toen was Marie van de liefdevolle aandacht van haar schoonzus verlost en stond ze weer in de gang. Ze spitste haar oren. Paul was nog in de eetkamer, ze hoorde hem praten. Wat fijn, ze zou met hem door de hal meelopen naar de voordeur en hem nog een keer zeggen hoe blij hij haar had gemaakt. Hij was een beetje teleurgesteld geweest omdat ze niet meteen had gejubeld en ze wilde niet dat hij met die indruk weer terugging naar zijn werk.

Ze knikte vriendelijk naar Julius, die zich naar de personeelstrap haastte om de automobiel uit de garage te rijden. Ze wilde de deur naar de eetkamer, die op een kier stond, openduwen, maar bleef toen stilstaan.

‘Nee, mama, ik begrijp niet wat je erop tegen hebt,’ hoorde ze Paul zeggen. ‘Marie geniet mijn volste vertrouwen.’

‘Lieve Paul, je weet dat ik Marie ook waardeer, maar helaas – en daar kan zij niets aan doen – is ze niet als een jongedame van onze stand opgevoed.’

‘Ik vind deze opmerking behoorlijk smakeloos, mama!’

‘Alsjeblieft, Paul. Ik zeg het alleen omdat ik me zorgen maak om jouw geluk. Toen jij aan het front was, heeft Marie fantastisch werk verricht. Dat moet echt gezegd worden. Maar juist daarom vrees ik dat ze door dit modeatelier de verkeerde kant op zal gaan. Marie is ambitieus, ze is getalenteerd en... Vergeet alsjeblieft niet wie haar moeder was.’

‘Nu is het genoeg. Sorry, mama, ik heb je bezwaren aangehoord, ik deel ze niet en wil er verder ook niet over discussiëren. Bovendien hebben ze me nu in de fabriek nodig.’

Marie hoorde zijn voetstappen en deed iets waarvoor ze zich erg schaamde, maar wat op dit moment de beste oplossing was. Zonder geluid te maken opende ze de deur van de werkkamer en glipte ze naar binnen. Paul en Alicia hoefden niet te weten dat ze hun gesprek had gehoord.